

PLATA
FORMA
PER LA
LLENGUA

som
escola.cat

Argumentari en
suport del català
com a única
llengua vehicular
a l'escola catalana

Introducció

Aquest document ha estat elaborat per la Plataforma per la Llengua i incorpora les aportacions de les entitats que constitueixen Somescola.cat.

La **Plataforma per la Llengua** és una organització no governamental que treballa per promoure la llengua catalana com a eina de cohesió social. Treballem als diferents territoris de parla catalana i des d'una perspectiva transversal en l'àmbit socioeconòmic i audiovisual, en l'acollida lingüística als nous nadius, en les universitats i en l'educació i a les administracions, entre d'altres àmbits d'actuació. Els èxits aconseguits ens han portat reconeixements com el Premi Nacional de Cultura 2008 a la Projecció Social de la Llengua Catalana, atorgat per la Generalitat de Catalunya.

Somescola.cat és un conjunt d'entitats cíviues, culturals i de tot l'àmbit educatiu que, arran les sentències del Tribunal Suprem espanyol que qüestionen el paper del català com a llengua vehicular de l'ensenyament a Catalunya, ens hem organitzat per refermar el nostre suport a l'escola catalana i al model de cohesió social que aquesta representa. Aquesta coordinadora d'entitats neix amb l'objectiu de coordinar totes aquelles persones, entitats i institucions que es comprometen a actuar de manera activa en suport d'una escola catalana en llengua i en continguts, que no separi els infants i joves per la seva llengua d'origen i que ajudi a construir una societat més cohesionada, democràtica i lliure.

Aquest text s'enviarà al Conselh Generau d'Aran perquè valorin la seva adaptació i traducció a l'aranès.

Escola catalana

L'escola catalana és aquella que respon amb profunditat a les necessitats culturals i socials del nostre país, exerceix l'educació conscient i renovadora i s'emmarca en la catalanitat en llengua i continguts i en la qualitat i la modernitat i ha de tenir com a un dels seus objectius principals l'excel·lència i l'equitat. Per dur a terme aquest tipus d'escola amb èxit cal un pacte institucional com més ampli millor entre el govern, el professorat, els pares i les mares, l'entorn socioeconòmic i el cultural.

El procés de reconvertir l'escola de la dictadura franquista en escola catalana en llengua i continguts ha estat reconegut com un procés modèlic en el qual es va implicar la societat catalana, en general, i l'estament educatiu, en particular. Cal reconèixer en aquest moment l'aportació decisiva de tots els mestres i professorat autòcton, però molt particularment valorar l'esforç de tots aquells mestres i professors no catalanoparlants que havien exercit la professió d'ensenyants practicant la docència amb el castellà com a llengua vehicular i única i que van optar per canviar la llengua de les classes, convençuts que aquesta era la via per retornar al català el lloc que li corresponia com a llengua pròpia de Catalunya.

Cal fer èmfasi, també, en la voluntat de mestres, pares i societat en general per fer possible una escola renovadora des del punt de vista pedagògic, que cohesionés l'alumnat sense tenir en compte la llengua que es parlava a casa i que el preparés per ser competent en el món laboral fent possible la igualtat d'oportunitats i que contribuís a fer sentir tothom com una part important d'una mateixa societat, sense exclusions.

Cal valorar la tasca feta per l'associacionisme educatiu que s'expressa i viu en llengua catalana i que representa un actiu molt important a l'hora de passar del coneixement a l'ús de la llengua catalana. És precisament en les activitats de lleure quan la llengua es converteix en un mitjà de comunicació viu i es fa atractiva per als infants i els joves.

El nostre sistema educatiu, avui, és continuador de tot aquest procés que, sempre que s'ha aplicat correctament, ha donat molt bons resultats i no s'ha de canviar per cap decisió política forana que no té cap argument pedagògic ni social ni cultural per posar en dubte la qualitat del sistema, qualitat que ve avalada sobradament pels resultats obtinguts i pel reconeixement d'experts reconeguts mundialment.

La metodologia de la immersió lingüística

La situació sociolingüística de Catalunya, amb una concentració de població d'origen no catalanoparlant en unes zones determinades, dificulta la catalanització d'una escola capaç d'equilibrar desigualtats de la població escolar.

Per això, per tal de poder complir la Llei de política lingüística del 1998 i la Llei d'Educació de Catalunya del 2009, que establia que, en acabar l'escolarització obligatòria, l'alumnat de Catalunya havia de ser competent en les dues llengües oficials, l'Administració educativa, basant-se en les experiències aplicades al Canadà (al Quebec) i als Estats Units, va aplicar la metodologia de la immersió lingüística, que suposa adquirir el domini d'una segona llengua tot fent-la servir com a llengua vehicular dels aprenentatges i com a vehicle de comunicació social en tots els àmbits de l'escola i en totes les activitats extraescolars.

L'aplicació d'aquesta metodologia es basa en l'ús social de la llengua a l'escola i implica alguns condicionants, que es poden resumir així:

- La voluntarietat de les famílies per acceptar-lo.
- La convicció dels claustres per dur-lo a terme.
- Les estratègies didàctiques adequades en aplicar-lo.
- La consideració afectiva de la llengua familiar dels nens i nenes per part del professorat.

El Programa d'Immersion es va començar a aplicar el curs 1983-1984 a 19 aules de 12 escoles públiques de Santa Coloma de Gramenet i, des d'aleshores, els alumnes dels PILs han aconseguit uns nivells de llengua catalana i castellana equiparables i sempre superiors als d'aquells alumnes que no segueixen programes d'immersió.

Immersion lingüística és sinònim de garantia d'èxit en l'adquisició de la competència lingüística de les llengües d'ús social. A més, la immersió lingüística ha estat l'instrument determinant per a la universalització del coneixement i el domini del català entre tota la població escolar. Ha estat, doncs, una eina per a la cohesió social i per a la igualtat d'oportunitats.

Argumentari

A continuació s'exposa un argumentari per tal de donar resposta a afirmacions errònies que tergiversen la nostra realitat social i lingüística.

1 "A Catalunya no hi ha llibertat per escolaritzar els fills en la llengua materna. Això no passa enlloc".

El sistema educatiu de Catalunya garanteix el coneixement del català i el castellà, essent la llengua vehicular la llengua catalana. Aquest model ha estat lloat per High Level Group on Multilingualism, comissió de la Unió Europea, que el posa com un exemple de la gestió del multilingüisme i com un model exportable a la resta de territoris europeus amb llengües que han patit situacions semblants a la nostra (Multilingualism de la Unió Europea). Així mateix, l'escola catalana i el mètode d'immersió lingüística ha estat ratificat pel Tribunal Superior de Justícia de Catalunya i pel Tribunal Constitucional espanyol.

La immersió lingüística és l'exposició intensiva a una segona llengua que no és la materna, vivint en un territori que tingui aquesta segona llengua com a pròpia, per tal d'aprendre-la més ràpidament. És un procés propi de les estades lingüístiques, sigui en colònies d'estiu o estudiant a l'estranger (programa Erasmus, any lingüístic, doble titulació europea...), i dels escolars immigrants o fills de famílies que en un moment o altre han immigrat en el territori.

El model lingüístic català ha escollit una mateixa forma, l'escola catalana, tant per a aquells que la tenen com a llengua materna, com per als que no la tenen, bé sigui perquè són immigrants o perquè provenen de famílies que ho han estat. En aquest darrer cas seria immersió lingüística. Aquest sistema és el mateix que s'aplica a la pràctica a la majoria de països europeus, fins i tot en molts llocs d'Espanya.

Així, a Madrid el sistema educatiu és en la llengua pròpia del territori, tant per a aquells que la tenen com a llengua materna com per als que no; en aquest últim cas es fa immersió lingüística. Així, un immigrant o fill de famílies d'immigrants que tingui com a llengua materna l'àrab, el romanès, el gallec o el català i que s'educa a l'escola pública de Madrid també fa immersió lingüística, però en castellà.

És força estrany que el sistema educatiu ofereixi com a llengua vehicular la llengua materna dels alumnes si aquesta no és la llengua pròpia del territori, i especialment si la llengua pròpia és tan parlada. Així la llengua vehicular a Berlín és l'alemany i és la llengua d'escolarització a l'escola pública, encara que la llengua

materna sigui el romanès o el turc. Igualment, com hem dit, a Madrid no hi ha llibertat d'escollir la llengua vehicular segons la llengua materna, encara que en una escola hi hagi molts parlants d'àrab o romanès. Per tant, es pot dir que a Madrid la immersió lingüística funciona de la mateixa manera per al castellà que a Barcelona per al català. Llevat que el castellà a Barcelona no només és un dret i un deure d'aprendre'l per als que el tenen com a llengua materna, sinó que és un deure per a tots els alumnes. En canvi, un alumne de llengua materna catalana, quítxua o romanesa a Madrid, rarament la tindrà com a assignatura optativa. Per tant, és ben il·lògic posar en dubte el sistema lingüístic a l'escola catalana i no pas l'europeu o d'altres regions d'Espanya com pot ser Madrid.

A Catalunya, com en d'altres llocs d'arreu del món, començant per moltes regions d'Espanya, s'ha pres com a model lingüístic a l'escola el que té de base la llengua pròpia del territori que, a la vegada, és àmpliament parlada. Altrament, si no fos així, i atès, a més, al caràcter preminent de coneixement de la llengua castellana, marcat a la Constitució, com a única llengua amb deure de conèixer, no s'arribaria a l'objectiu d'un bilingüisme efectiu per part dels parlants pel que fa a totes dues llengües. Tot i així, en el cas de Catalunya, l'ensenyament en llengua castellana es pot demanar de manera individual a les escoles catalanes, mentre que a Madrid no es pot demanar ensenyament individualitzat en llengua catalana. Per tant, hi ha més llibertat per escollir llengua a Catalunya que en d'altres comunitats. Només cal recordar que al País Valencià l'oferta educativa en valencià és insuficient i cada any milers de joves valencians no es poden escolaritzar en altra llengua que no sigui la castellana, de manera que els objectius de coneixement equitatiu d'ambdues llengües no s'assoleixen. Un trencament del model lingüístic actual a l'escola catalana provocaria:

- Segregació social i lingüística: greu perill de fractura social al segregar els alumnes catalans en funció de criteris lingüístics.
- Incompetència lingüística en llengua catalana: el model lingüístic actual permet als nois i noies catalans ser competents en la llengua pròpia de Catalunya sigui quin sigui l'idioma familiar, i a més assegura la competència en la llengua castellana.

2 "La immersió lingüística és un sistema discriminatori que seria inimaginable a la resta de l'Estat espanyol".

A l'Estat espanyol s'aplica, àmpliament, la immersió lingüística, especialment allí on el castellà és llengua pròpia. A les comunitats autònomes que tenen el castellà com a llengua pròpia l'escola és en castellà i, de facto, el sistema

d'immersió lingüística és en castellà. Així doncs, mentre un ciutadà espanyol de parla catalana no pot aprendre la llengua catalana a Madrid, un ciutadà espanyol de parla no catalana té garantit, i a més per obligació, el coneixement de la llengua castellana.

3 "Els patis han de ser un lloc de llibertat. Cadascú ha de parlar com vulgui".

L'aplicació del Programa d'Immersion requereix que tot l'espai escolar, classes, patis, menjador, sortides... tingui el català com a llengua vehicular. Precisament és molt més important que els nens i nenes interaccionin en català en els espais d'esbarjo que a la mateixa classe. L'alumnat ha d'emprar el català com una llengua de relació, no només com una llengua de docència. El centre és un espai educatiu des que els alumnes entren a l'escola fins que en surten i, per tant, totes les activitats han de desenvolupar-se en la llengua d'aprenentatge.

4 "El professorat de parvulari no cal que tinguin un domini exhaustiu de la llengua catalana, només amb un vocabulari reduït ja en tenen prou".

Aquesta és una afirmació completament falsa. Els mestres de les escoles bressol i els de parvulari han de tenir un coneixement de català molt alt, sobretot de fonètica i d'expressions genuïnes. És des de molt petits que els nens i nenes consoliden els sons i els hàbits lingüístics. Si no ho fan bé, difícilment podran tenir una bona competència escrita de la segona llengua. El professorat ha d'actuar com a model de gestió lingüística davant l'alumnat i, per aquest motiu, ha de fer un ús coherent de la llengua d'immersió i l'ha de fer servir en tots els àmbits escolars, tant si són acadèmics com de relació o de lleure.

5 "La immersió és una qüestió d'escola. No cal que els pares i mares hi estiguin d'acord".

La immersió ha de ser un pacte de tots els elements que constitueixen l'entorn educatiu. És absolutament contraproduent que es produeixin tensions entre famílies, escoles i entorn social i cultural. S'ha de fer un esforç per explicar els avantatges d'aquesta metodologia i anar explicant als pares i mares els progressos que es van produint durant l'escolaritat dels seus fills. Tot això vol dir feina i compromís, i és l'única manera d'aconseguir resultats satisfactoris.

6 “La immersió només afavoreix l'alumnat catalanoparlant i exclou l'alumnat que no té el català com a llengua primera”.

Aquesta afirmació és absolutament falsa. És el primer tòpic que s'hauria de combatre. L'alumnat catalanoparlant d'origen serà amb tota seguretat bilingüe en acabar els ensenyaments obligatoris perquè l'entorn social de Catalunya és absolutament favorable al castellà. Per tal que els nens i nenes que no tenen el català com a llengua primera siguin competents en les dues llengües oficials a Catalunya i puguin tenir les mateixes oportunitats per trobar feina i per desenvolupar-se en la societat on viuen, és bàsica la metodologia de la immersió, això sí, ben feta. Per aplicar la metodologia de la immersió s'hi ha de creure i s'han d'utilitzar les estratègies adequades. La immersió lingüística ha garantit i possibilitat que les persones que no tenien el català com a primera llengua l'apreguessin amb el mateix nivell de domini i perfecció que els que sí la hi tenien.

7 “La immersió lingüística afavoreix el fracàs escolar”.

De cap manera, està demostrat que un sistema educatiu que fomenta el bilingüisme (llengua d'origen i llengua social) és de gran benefici cognitiu i intel·lectual. I, precisament, els alumnes més afavorits per aquest sistema d'immersió que assegura el domini de les dues llengües més parlades a Catalunya són justament els castellanoparlants d'origen o aquells altres que no tenen el castellà ni el català com a llengua primera o familiar.

8 “La immersió té com a objectiu aconseguir una societat monolingüe en català”.

Un estudi general de totes les escoles de Catalunya ubicades en zones d'un gran ús social de la llengua castellana, i que escolaritzen els seus alumnes des de Pre-escolar o P-3 (en funció del centre) fins al Batxillerat, podria demostrar que la immersió en català dels infants i dels joves, lluny de ser un sistema que els aboca al desconeixement de la pròpia llengua materna, el que fa és garantir-los que també coneixeran i parlaran de manera correcta la llengua catalana. Fins i tot, es podria comprovar que la immersió, més que potenciar l'ús exclusiu del català, el que fa és evitar o frenar el monolingüisme en castellà per part dels joves que viuen immersos en uns àmbits on la llengua d'ús habitual és el castellà.

9 “La immersió lingüística fomenta el desconeixement de la llengua castellana”.

Ben al contrari, la immersió lingüística no atempta contra el bon coneixement i ús de la llengua castellana per part dels alumnes castellanoparlants d'origen, tal com al·leguen els pocs que s'hi oposen. Més aviat, allò que fa la immersió lingüística és permetre la integració lingüística i cultural d'aquests infants i joves tot permetent que, a casa seva, la llengua d'origen i familiar es desenvolupi i s'utilitzi amb plena normalitat. En conseqüència, la immersió és un element essencial en l'establiment de la compatibilització de la llengua inicial i la llengua catalana i, doncs, un factor fonamental en la construcció de la cohesió social del nostre país.

10 “Amb l'aplicació de la metodologia de la immersió lingüística les persones perden el dret de poder triar quina llengua volen utilitzar normalment, perquè només s'imposa el català”.

És absolutament fals. No es pot triar allò que es desconeix. Per tant la tria entre l'ús del català o el castellà com a llengua de relació només es podrà produir si es dominen les dues llengües. A Catalunya, un jove catalanoparlant d'origen sap perfectament català i castellà i un jove no catalanoparlant d'origen que visqui en un barri amb escassa presència del català no el podrà utilitzar si no l'aprèn i l'usa a l'escola.

11 “La sentència del Tribunal Suprem és, senzillament, una qüestió jurídica i no una qüestió pedagògica”.

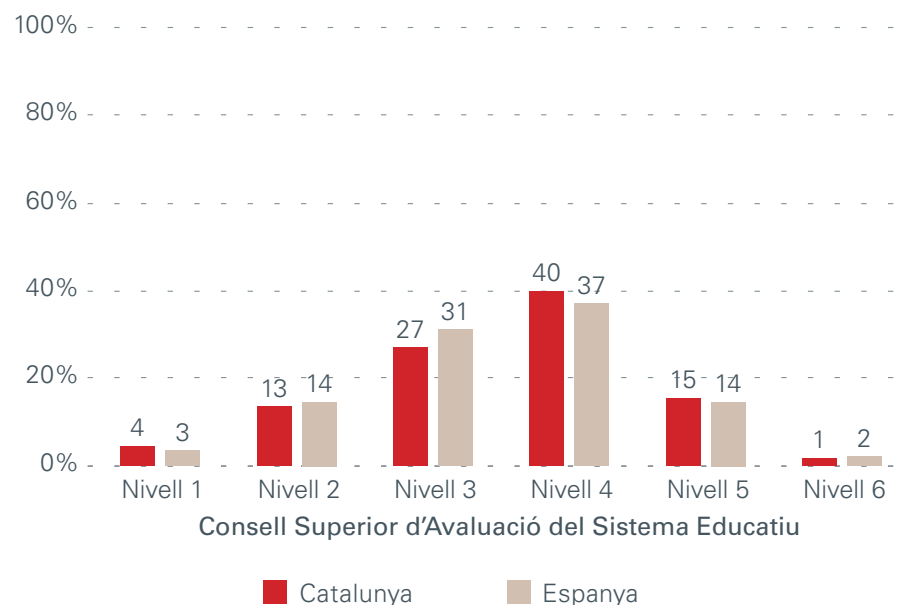
No és veritat. El procés educatiu necessita de complicitats i de pau social. Que la programació de les escoles sigui un element de confrontació entre els diferents estaments de l'escola crea un clima d'inestabilitat que no afavoreix gens els aprenentatges i que perjudica notablement l'alumnat, que és la part més sensible en tot aquest procés, desautoritza la tasca del professorat i posa en dubte la qualitat del sistema.

Gràfics

Aquest gràfic permet constatar que la competència en llengua castellana de l'alumnat és semblant a Catalunya i a Espanya.

La mostra final estatal està formada per 9.446 alumnes de 450 centres (entre aquests centres, 68 són de Catalunya). La mostra de Catalunya està formada per 2.784 alumnes de 156 centres. L'avaluació correspon a l'any 2007. Els percentatges d'alumnat situat en els nivells extrems (1 i 2 d'una banda i 5 i 6 de l'altra) són similars. La majoria de l'alumnat se situa en el nivell 4 (el 40% de l'alumnat de Catalunya i el 37% d'Espanya) i en el nivell 3 (el 27% de Catalunya i el 31% d'Espanya). Pràcticament no hi ha alumnat situat en el nivell 6.

Percentatge d'alumnat de Catalunya i d'Espanya situat en els nivells de competència en llengua castellana

Tot i que l'alumnat de Catalunya que es presenta als exàmens de selectivitat no forma part de l'ensenyament obligatori, hem inclòs també aquest quadre comparatiu que demostra que els resultats que l'alumnat obté en les proves de castellà de la selectivitat són millors que els que obté en les proves de català.

Comparació dels resultats dels exàmens de selectivitat de llengua catalana i de llengua castellana a Catalunya en els darrers 10 anys (no hi ha els de l'any 2006)

Anys	Català	Castellà
2001	5'63	5'59
2002	4'88	6'19
2003	5'23	6'59
2004	4'95	6'17
2005	5'40	6'26
2007	5'58	6'31
2008	5'52	6'25
2009	6'16	6'55
2010	5'75	6'62

Conclusió

L'escola catalana, garantia d'igualtat en els aprenentatges i en les oportunitats de futur. L'escola catalana, garantia de llibertat, cohesió i harmonia.

L'ensenyament en català no és pas la garantia absoluta del coneixement i ús de la llengua catalana, però sí que és un element indispensable per a la consecució d'aquests objectius atès que permet que tota la ciutadania tingui una correcta competència lingüística en català i en castellà i evita la futura existència de traves i inseguretats en l'ús d'aquesta llengua per part de l'alumnat que no la té com a llengua d'ús privat. La metodologia de la immersió avala i defensa la llibertat de decisió de qualsevol infant a poder triar en el futur la llengua catalana com a llengua d'ús encara que no la parli amb la família. Perquè únicament podran tenir una absoluta *llibertat de triar* els ciutadans que tinguin un bon coneixement de la llengua catalana, i l'única manera que els no catalanoparlants d'origen puguin adquirir tan bona competència del català com de la seva llengua materna és a través d'un sistema educatiu que els creï un àmbit d'ús on el català sigui la llengua vehicular.

Aquesta prioritat del català en el sistema educatiu no menysté les altres llengües, sinó que concilia la cultura d'origen amb la catalana i aconseguix que el nostre país gestioni el seu multilingüisme tot respectant la diversitat lingüística del nostre món en ajudar a consolidar el català com llengua comuna del nostre país. És per això que el català suma, perquè amb el català com a llengua comuna a Catalunya totes les llengües i tots els parlants hi guanyen.

Corol·lari

El català a la societat actual:

- > L'escola catalana d'avui ha de respondre amb profunditat a les necessitats socials i culturals de la nostra societat.
- > Hem de substituir l'esquema d'una societat bilingüe per una societat multilingüe que tingui el català com a eix vertebrador de la diversitat, que tingui el català com a llengua comuna.
- > L'escola catalana que preconitzem s'ha d'emmarcar en la qualitat, la modernitat i ha de tenir, com a un dels seus objectius fonamentals, l'excel·lència i l'equitat.
- > L'escola catalana que volem ha de garantir la igualtat d'oportunitats. És per això que tot l'alumnat, sigui quina sigui la seva llengua habitual, ha de ser competent en català, en castellà i en una altra llengua estrangera. Per assegurar que l'alumnat que no té el català com a llengua d'ús habitual en les seves relacions interpersonals el pugui usar correctament oralment o per escrit, l'escola emprará les metodologies que consideri més adequades.
- > Per poder triar s'ha de conèixer. Si tots els ciutadans de Catalunya són, com a mínim bilingües (en català i en castellà), estarà garantida la llibertat de tria lingüística.
- > Per a un individu bilingüe la divisió de funcions entre les llengües és un fet individual. Normalment la persona bilingüe té una llengua principal, que és aquella amb què s'identifica personalment.
- > Cal saber distingir entre posicionaments polítics i resultats pedagògics. La bondat d'un sistema educatiu s'ha d'avaluar a partir dels resultats que l'alumnat n'obté.

Argumentari en
suport del català
com a única
llengua vehicular
a l'escola catalana

PLATA
FORMA
PER LA
LLENGUA

som
escola.cat

info@plataforma-llengua.cat
www.plataforma-llengua.cat

info@somescola.cat
www.somescola.cat